

พระราชกรณียกิจ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ภาพความทรงจำที่ยังคงอยู่ของพสกนิกรชาวไทย พร้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ คือ องค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงประทับเคียงข้าง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาค ไม่ว่าจะพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดารเพียงใด

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีปณิธานแน่วแน่ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อแก้ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีพระราชดำริผ่านโครงการในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

"ศาลารวมใจ" แหล่งเรียนรู้และศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

ต้นปี พ.ศ.2519 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โปรดเกล้าฯ ให้สร้างห้องสมุดอเนกประสงค์ขึ้นเพื่อพระราชทานแก่ราษฎรทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับความรู้ แม้กระทั่งผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลต่าง ๆ โดยทรงพระกรุณาพระราชทานชื่อห้องสมุดนี้ว่า "ศาลารวมใจ"

ศาลารวมใจส่วนหนึ่งจัดเป็นห้องสมุด มีหนังสือหลายประเภท เช่น คู่มือการเกษตร ความรู้ทั่วไป จนถึงนวนิยาย มีภาพติดผนังและสมุดภาพเกี่ยวกับเมืองไทยประกอบด้วยคำอธิบายง่ายๆ เพื่อให้ราษฎรรู้จักเมืองไทยมากขึ้น รู้จักความเป็นไปของ

บ้านเมืองในปัจจุบัน และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นของตนกับประเทศและโลกกว้าง ทั้งนี้ก็ด้วยพระราชประสงค์ที่จะทรงเสริมสร้างความภูมิใจในชาติ ความหวงแหนมรดกของชาติ และปลูกฝังความรักความสามัคคีของชนในชาติสมดังชื่อ "ศาลารวมใจ"

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2527 ศาลารวมใจบ้านวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

อีกส่วนหนึ่งของศาลารวมใจจัดเป็นห้องปฐมพยาบาล มียาพระราชทานพื้นฐานจัดไว้ช่วยเหลือชาวบ้าน โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกราษฎรในหมู่บ้านมาเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลศาลารวมใจ และให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้ไปรับการฝึกอบรมหลักสูตร "หมอหมู่บ้าน" สอนให้รู้จักการปฐมพยาบาล ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย และการประสานงานในการจัดส่งผู้ป่วยหนักไปโรงพยาบาล

ศาลารวมใจส่วนใหญ่สร้างใกล้วัดหรือในวัด เพื่อให้วัดคงความเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน และเป็นที่พักทางจิตใจของประชาชนเช่นที่เคยเป็นมาแต่โบราณกาล วัดกับศาลารวมใจจะได้เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เสริมสร้างความผูกพันระหว่างชาวบ้านและพระศาสนาให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ศาลารวมใจที่จัดสร้างเป็นแห่งแรกคือศาลารวมใจพร้าว ต.เขื่อนผาก อ.พร้าว จ. เชียงใหม่ ต่อมาก็มีสถาการรวมใจเพิ่มขึ้นในหมู่บ้านและจังหวัดอื่น ๆ เป็นลำดับ

คนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเป็นผู้มีน้ำพระทัยอ่อนโยน เปี่ยมไปด้วยพระเมตตา ทุกครั้งที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร จะทรงพบว่า มีราษฎรป่วยเจ็บด้วยโรคต่าง ๆ ไปเฝ้าฯ กันเป็นจำนวนมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แพทย์ที่ตามเสด็จช่วยตรวจรักษา หากคนไข้คนใดจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ก็จะโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการส่งตัวเข้าโรงพยาบาล ในภาคนั้น ๆ แต่หากว่าคนไข้ผู้นั้นเป็นโรคที่ต้องการแพทย์เฉพาะโรคที่ไม่มีในจังหวัดนั้น ๆ ก็ให้นำตัวส่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาลอย่างดีที่สุดจนกว่าจะหาย

เนื่องจากเวลาที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรนั้น ในบางจุดมีคนป่วยมาก แพทย์ตามเสด็จไม่สามารถจะตรวจได้ในเวลาอันจำกัด พระองค์ก็โปรดเกล้าฯ ให้จัด "หน่วยแพทย์พระราชทาน" เดินทางไปให้การตรวจรักษาโดยเฉพาะตามจุดต่าง ๆ บางครั้งก็เดินทางทางรถยนต์ บางครั้งทางเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ แล้วแต่ภูมิประเทศ

วันที่ 15 พฤศจิกายน 2526 เสด็จฯ ไปบ้านจาร ตำบลม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

ทรงเชิดชูศิลปวัฒนธรรมไทย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงตระหนักดีว่าเมืองไทยนี้มีศิลปวัฒนธรรมอันดีงามมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ หากสมัยนี้ลูกหลานไทยสนใจแต่อารยธรรมสมัยใหม่ หรือวัฒนธรรมของชาติอื่น มีข้อดีที่ไทยเคยยิ่งใหญ่ รุ่งเรืองไม่แพ้ชาติใด ๆ ก็คงจะลบลือนหายไป ดังนั้นจึงทรงหิวยกตัวอย่าง ของความเป็นไทยอันงดงามมาเชิดชูให้ปรากฏเพื่อเตือนตาเตือนใจไทยให้รำลึกไว้เสมอว่าคนไทยเรา มีฝีมือทุกด้านควรแก่การภาคภูมิใจ

ชุดไทยจิตรลดา เป็นชุดไทยพิธีตอนกลางวัน ผ้าขึ้นป้ายเป็นผ้าไหมยกดอกมีเชิงหรือยกดอกทั้งตัว เสื้อแขนยาว ผ่าอก คอกลม มีขอบตั้ง

เมื่อ พ.ศ. 2503 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีกำหนดการที่จะตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา

ทรงพระราชดำริว่า แม้เราจะมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในการแต่งกายของเราเองอยู่แล้วแต่สตรีไทยก็ยังมีเครื่องแต่งกายชุดประจำชาติ จึงมีพระราชเสาวนีย์ให้ผู้ที่เชี่ยวชาญในการออกแบบเครื่องแต่งกาย คิดปรับปรุงแบบเสื้อที่สตรีไทยแต่งกันมาแต่โบราณกาลให้ทันสมัย เพื่อทรงใช้เป็นชุดไทยประจำชาติในระหว่างที่เสด็จฯ ไปทรง

เยือนต่างประเทศครั้งนั้น ผลก็คือไทยเราได้มีชุดไทยประจำชาติที่สง่างามและเหมาะสมไว้ในโอกาสต่างๆ มาจนทุกวันนี้ ซึ่งเรียกกันว่า "ชุดไทยพระราชนิยม"

ชุดไทยพระราชนิยม มีดังนี้ 1.ชุดไทยเรือนต้น 2.ชุดไทยจิตรลดา 3.ชุดไทยอมรินทร์ 4.ชุดไทยบรมพิมาน 5.ชุดไทยจักรี 6.ชุดไทยดุสิต 7.ชุดไทยศิวาลัย 8.ชุดไทยจักรพรรดิ ทั้งนี้ จะสังเกตว่า ชื่อชุดไทยต่างๆ เหล่านี้ เป็นชื่อเกี่ยวกับพระที่นั่งหรือพระตำหนัก ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับโอกาสและความเหมาะสมในการใช้เครื่องแต่งกายชุดไทยด้วย

ชุดไทยจักรี เป็นชุดที่ใช้ผ้าขึ้นแบบเดียวกับไทยบรมพิมาน แต่เนื้อเป็นสไบเฉียง ใช้ในโอกาสงานพิธีกลางคืน

ปัจจุบันนี้ ชุมชนไทยประจำชาติได้เป็นที่นิยมในหมู่สตรีไทยและสังคมไทยทั่วไป ทั้งยังได้เผยแพร่ชื่อเสียงความงดงาม ด้วยศิลปะทั้งปวงไปยังนานาประเทศ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่บรรดาสตรีไทย ที่ได้พระราชทานแนวพระราช นิยมเป็นแบบแผนการแต่งกายประจำชาติสำหรับสตรีขึ้น เป็นการส่งเสริมเชิดชูศิลปวัฒนธรรมไทยตามลำดับยุค สมัย ที่จะต้องปรากฏต่อไปเป็นประวัติศาสตร์ของชาติสืบชั่วกาลนาน

ทรงพิทักษ์รักษาสรรพสิ่ง

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โปรดธรรมชาตินิยมนัก พระองค์เข้า พระทัยดีว่าป่าไม้ ต้นน้ำลำธารมีความสำคัญต่อชีวิตคนอย่างไรบ้าง จะทรงสอนข้าราชการบริพารเสมอให้ช่วยรักษาป่า ระหว่างที่เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จ.เชียงใหม่ นั้น หากทรงว่างพระ ราชกิจ ตกบ่าจะทรงพระราชดำเนินไปตามทางเท้าขึ้นเขาเข้าป่าไปเสมอ ถ้าทรงพบว่ามีคนทิ้งก้นบูหรือลงบนกอง ไปไม้แห้ง และไฟกำลังคุขึ้น จะทรงตำหนิและรับสั่งกับข้าราชการบริพารว่าไม่ควรทิ้งเชื้อไฟลงในป่า เพราะไปไม้แห้ง เป็นเชื้อไฟอย่างดี หากเกิดไฟไหม้ ไฟจะลุกลามไปอย่างรวดเร็วทำให้ดับยาก และจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ อย่างมากมาย สัตว์ป่าจะแตกตื่นและอาจจะตายในกองไฟได้

ทุกครั้งที่ทรงพระดำเนินไปพบว่าไฟกำลังลุกอยู่ ณ จุดไหน จะทรงหยุดขบวนและมีพระราชเสาวนีย์ให้คนในขบวน ไปดับไฟเสีย หากลุกลามเกินกำลังที่จะดับกันเองได้ ก็มีพระราชเสาวนีย์ให้แจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้มาดำเนินการ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงมุ่งมั่นที่จะอบรมชาวบ้านให้ช่วยกันรักษาป่า เช่น สมุดภาพที่โปรดเกล้าฯ ให้ทำขึ้น พระราชทานศาลารวมใจเมื่อเกือบยี่สิบปีมาแล้ว ก็ได้ทรงสอดแทรกเรื่องรักษาป่าและต้นน้ำลำธารไว้ด้วย

เมื่อได้ทรงพบว่าป่าไม้ถูกทำลายจนเหลือน้อยลงทุกที สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราช ชนนีพันปีหลวง จึงทรงริเริ่มโครงการปาร์กน้ำขึ้นเป็นครั้งแรกที่จังหวัดสกลนคร เมื่อ พ.ศ. 2525 โปรดเกล้าฯ ให้หา ที่ดินที่รกร้างว่างเปล่า หรือป่าที่เสื่อมโทรมแล้วเพื่อนำต้นไม้ไปปลูก และให้ชาวบ้านช่วยกันดูแล ทรงนำความขึ้น กราบบังคมทูลปรึกษาพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรในเรื่อง ต้นไม้ที่จะนำไปปลูก โปรดให้ปลูกต้นไม้หลายจำพวกด้วยกัน คือไม้โตเร็ว เช่น กระถินยักษ์ ยูคาลิปตัส เพื่อให้ช่วย เป็นร่มเงาแก่ไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้เต็งรัง เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีไม้ใช้สอย เช่น ไม้ไผ่ แคนบ้าน กระถิน ไม้เหล่านี้นำไปปลูกสลับหว่างกันไป เมื่อไม้เศรษฐกิจเติบโตแข็งแรง ก็อนุญาตให้ชาวบ้านตัดไม้โตเร็วและไม้ใช้สอยออกไป ใช้ได้

สวนสัตว์ป่านั้น ทรงพระราชดำริที่จะอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์มานานแล้ว ก่อนที่จะตื่นตัวเรื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นปัจจุบันนี้ เวลาเสด็จฯ ไปต่างจังหวัด มักมีชาวบ้านนำสัตว์ป่ามาถวาย เช่น นกเหียง กิ้งก่า กระจง เป็นต้น จะ โปรดเกล้าฯ ให้ส่งไปเลี้ยงไว้เพื่อขยายพันธุ์ เมื่อมีจำนวนมากแล้ว ก็ให้นำไปปล่อยคืนสู่ป่า

ส่งเสริมอาชีพและศิลปอาชีพ

การส่งเสริมให้คนไทยในภูมิภาคต่างๆ ผลิตงานด้านศิลปหัตถกรรมเป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลัก งานศิลปอาชีพอยู่ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิส่งเสริมศิลปอาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 21 ก.ค.พ.ศ.2519

การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ศิลปอาชีพ นอกจากจะเป็นการเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรและราษฎรแล้ว ยังช่วยอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย และพัฒนาคุณภาพของฝีมือให้ดียิ่งขึ้น จนสามารถผลิตสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาด รวมทั้งสร้างสรรค์งานฝีมือขึ้นเยี่ยม ไว้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงตระหนักถึงความสำคัญของชาวไร่ชาวนาผู้ผลิตอาหาร ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของมนุษย์ จึงทรงพระราชดำริที่จะจัดหาอาชีพเสริมให้แก่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีกำลังใจที่จะทำนาทำไร่ต่อไป ไม่ต้องขายที่ดิน ไม่ต้องเป็นหนี้สิน และไม่ต้องทิ้งถิ่นไปทำมาหากินตามเมืองใหญ่ อันจะก่อให้เกิดปัญหาความแออัดของชุมชนในเมืองใหญ่ตามมาอีก

สิ่งที่จะเป็นอาชีพเสริมนั้น จะต้องเป็นอาชีพที่ประกอบอยู่ที่บ้านได้ในเวลาที่ว่างจากการทำไร่ทำนา หรือเมื่อดินฟ้าอากาศไม่อำนวยให้เพาะปลูก หรือแม้แต่ผู้ไม่มีดินจะเพาะปลูก ก็จะสามารถประกอบอาชีพเสริมนี้ได้ด้วยทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน และด้วยภูมิปัญญาตลอดจนด้วยฝีมือของเขาเอง นี่คือการนำศิลปหัตถกรรมมาเป็นอาชีพเสริมให้แก่ชาวไร่ชาวนาไทย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โปรดการปฏิบัติงานแบบครบวงจร เมื่อทรง สนับสนุนให้ชาวบ้านทอผ้าไหม ก็ให้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและสาวไหมไปพร้อมกันด้วย

นักเรียนในพระบรมราชานุเคราะห์

การศึกษาของชาตินั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการวางรากฐานแก่ชีวิต และความเป็นอยู่ของราษฎร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงห่วงใยและประจักษ์ในความสำคัญของปัญหานี้ จึงทรงเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาอย่างเต็มพระกำลัง ด้วยวิญญานแห่งความเป็นแม่และครูที่ทรงมีอยู่อย่างเปี่ยมล้น

เด็กจากครอบครัวยากจนแต่เล่าเรียนดีและสามารถเป็นหลักครอบครัวต่อไปได้ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
รับไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีได้ทรงมุ่งแก้ปัญหาเพียงทางใดทาง
หนึ่งเท่านั้น หากแต่ทรงแก้ปัญหาทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน เช่น ทรงพบครอบครัวที่ยากจนขาดที่ทำกินและมีลูกมาก
ก็จะทรงพิจารณาหาอาชีพให้แก่พ่อแม่ และพระราชทานการศึกษาแก่ลูก การศึกษานั้นไม่จำกัดว่าจะต้องเป็น
การศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ เสมอไป หากเด็กคนใดอยู่ในวัยเรียนมีผลการเรียนดีพอสมควร มีความมานะพยายาม
และต้องการเรียนต่อจริง ๆ ก็ส่งเสียให้เรียนไปตามความสามารถของเด็กนั้นจนถึงระดับปริญญาตรี แต่หากเด็ก
คนในที่มีอายุมากเกินไปจะกลับมาเข้าชั้นเรียนเดียวกับเด็กอื่น ๆ ได้ ก็ทรงส่งเสริมให้เรียนวิชาชีพตามความ
สนใจและความสามารถของเด็ก ทั้งนี้ รวมถึงเด็กแขนขาพิการตาบอดและหูหนวก ที่ทรงพบว่ามีความสามารถ
พอจะเรียนต่อได้อีกด้วย

ทรงเป็นขวัญและกำลังใจ

เมื่อหลายสิบปีก่อน ประเทศเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงของไทย ประสบปัญหาภายในประเทศอย่างรุนแรงจนอาจ
กล่าวได้ว่าตกอยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด แผ่นดินลุกเป็นไฟไปแทบทั้งสิ้น มีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่ยังยืน
ยงอยู่ได้ท่ามกลางไฟสงครามที่ลุกอยู่รอบ ๆ ประเทศ แม้กระนั้น ทหาร ตำรวจพลเรือน และอาสาสมัครผู้ป้องกัน

ประเทศไทย ก็ต้องบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมากในการปะทะกับกองกำลังต่างชาติตามแนวชายแดน รวมทั้งกับ
ผู้ก่อการร้ายภายในประเทศ

วันที่ 1 มีนาคม 2518 เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมทหารและตำรวจตระเวนชายแดน อ.เชียงคำ จ.เชียงราย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงห่วงใยในปัญหาความมั่นคงของชาติ และเจ้าหน้าที่ผู้เสียสละเหล่านี้อย่างยิ่ง พระองค์โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปทรงเยี่ยมเยียนพวกเขาเหล่านี้จนถึงฐานปฏิบัติการ ทรงนำเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นไปพระราชทาน และหลายครั้งที่ทรงนำพระเครื่องไปพระราชทานเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ยามใดที่มีข่าวการปะทะและต้องสูญเสียบุคคลเหล่านี้ ก็ทรงเศร้าสลดพระราชหฤทัยและจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานความช่วยเหลือแก่บุคคลนั้นรวมทั้งครอบครัวทันที

จนถึงวันที่ 2 เม.ย. พ.ศ.2518 อันเป็นวันคล้ายวันสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงก่อตั้ง "มูลนิธิสายใจไทยในพระบรมราชูปถัมภ์" ขึ้น เพื่อให้การสงเคราะห์แก่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครผู้บาดเจ็บหรือพิการ ตลอดจนครอบครัวของผู้ที่พิการหรือเสียชีวิต นอกเหนือจากสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการ

มีพระราชปฏิสันถารกับเจ้าหน้าที่ทหารที่บาดเจ็บอย่างใกล้ชิด

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่ปฏิบัติกรอยู่แนวหน้าเกิดความอบอุ่นใจว่ายังมีแนวหลังคอยห่วงใย เมื่อบาดเจ็บล้มตายก็จะไม่ถูกทอดทิ้งให้เผชิญชีวิตอยู่เพียงลำพัง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิรยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธานมูลนิธิสายใจไทยฯ มาจนปัจจุบัน

นอกเหนือจากที่ทรงเป็นกำลังใจให้ผู้ที่ปฏิบัติกรอยู่แนวหน้าแล้ว แนวหลังก็มีความสำคัญมิใช่น้อย ทรงสนับสนุนให้แนวหลังมีความรักชาติ ความสามัคคี และมีวินัย เช่น ทรงสนับสนุนกิจกรรมของลูกเสือแห่งชาติ และลูกเสือชาวบ้าน โดยสืบเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนานดังที่ได้เห็นประจักษ์กันอยู่จนทุกวันนี้

ที่มา : หน่วยราชการในพระองค์, มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ